

له وڵاتی تاوانبارانه و وڵاتی قورباڤيان. . عهلی مهحمود مههمد

هه موو سیاسیهك، سهركردهیهك، ته نانهت سسته م و حوكمه انیهك رژی روتكرده و هی دت، پشاكی ته لسم و پیرزی له بهر بكرتهوه، چنه ئاوا نمایش بكرت، پویسته سیاسیهكانی كوردیش روت بكرتهوه له بهردهم دادوهی، ئه وهی كوردیانه له وڵنای ئه وانه وه نمایش بكرن، پویسته هه موویان وهك خیان به روت و قوتی ببینن، تا بزانیان ئه مانه له دنیای راستیدا چنن.

تهه له مژوو

چن 3ی ئابی 2014 ب کوردستان، مژوویکی جیای له رابردوی به دنیا بهرهم هئا، له په یوه ندی نوان موسمانان و ئزیدییه كوردهكان و پكهاته ئاینیهكانی دی له ناو خئی كمهگای كوردستان، ئیتر لهو مژووه بهدواوه داگیرکردنی خاك و كوشتن و كیلهکردنی ژنانی ئزیدی و غهیره موسمانان ب پیاوانی موسمانی كورد، پیرزی و رهوایی نهما، بته شهرمهو نهنگی، لایه نگرانیشی ناوهرن به ئاشكرا ئیدعای پیرزی ب بكن، ته نانهت كهوتونه ته بهر داگای مژوو، له ئاستی جیهانیش كوشتنی جرج فلید له 25ی ئیاری 2020 له شاری مینیا بلیسی ئه مریكا، مژووی پهنج سهدهی رابردوی رژئاوای ههتهكاند، 25ی ئیاری كوده تایه کی شگانه نه بوو بهسهر مژوودا، ئه مه سه ره تایه كه ب پداچونه وه به رابردوو و ههسهنگاندنی نووی پیرزی وره وایه تیهكانی رابردوو، ته واور ژئاوای روت كرده وه، هه موو ناشرینییهكانی خسته بهردهم خهك، له 16ی حوزه یران لهگه دوا ب یار لهسهر دادگایی ئه فسهری پالیس دیرك شفن، یهكجاری سسته می دادوهی و وڵاتی خهونی ئازادی روت دهكرتهوه، دیاردهی جرج فلیدهكان له كات و شوینی جیای جیهان بهردهوام دهبن، به كیانه وه مژوویه کی نوو ب مرقایه تی ده نووسرته وه، مرقانه تر و راستتر لهو مژووهی كه تا ئستا دهسه لاتداران نویسیویه ته وه، مژوویهك هیچی له بهردا نه بت روت و قوت و ب جوانکاری درزانه ی دهسه لاتداران، كوشتنی جرج فلید، بووه فاكتهر ب ئه وهی گفتوگ لهسهر رابردوی سسته می كیله داری و داگیرکاری بكرته وه، له لوتكه ی ئه مانه شدا رلی كه سه مژوویهكان

له و تاوانانه دیاریکرا، که لای رښاواواییهکان هڅمای سهروری بوون، ههموویانی خسته ژر پرسیارهوهو روتیانی کردهوه، ههموو ټهو مښمنت و پهیکهرانهی پهیوهندیان به رهگز په‌رستی و کښیله‌دارییهوه هه‌بوو، له ناکاودا ههمووڅیان له‌ناو زبښدانه‌کان بینیهوه، تنها له به‌ریتانیا 60 په‌یکه‌ر دیاریکرا بښشکاندن، له به‌رامبه‌ردا رستگه‌را نه‌ته‌وه‌ییه‌کان وهک نایجل فاراج دژ به‌م کاره وه‌ستایه‌وه و رایگه‌یاند ټه‌وانه ټینتمایان بښبه‌ریتانیا نیه، له ټهمه‌ریکاش به به‌هانه‌ی ټینتیم‌اوه دژ به بزوو‌تنه‌وه‌که وه‌ستایه‌وه.

ټه‌فلاتون و ټه‌رستډوو ناوه گه‌وره‌که‌ی فله‌سه‌فه و رښنبیری کښیله‌داریان پیرز کردووه، بښیه ده‌که‌ونه به‌ر تیغی مښژووه نوک‌که‌و رزگاربان نابښت، گاندی سهر به چینی براهما بووه و باوه‌ی به سسته‌می کاستاتی هیندښسی هه‌بوو، چه‌نده ټاشتی خواز بښت، چه‌نده روت و قوت و لاوازو چاوی کز بښت، چه‌نده گډچانه‌که‌ی باریک بښت. چښه زه‌یتوونه‌کان ده‌ستی چه‌نده سه‌وزو زښر بن، خښشه‌ویستی و به‌رگی پیرزی براهمای دای نادات و ده‌بښت بچښته به‌ر دادگاییکردنی سسته‌می زامانه‌ی کاستاتی هیندښسی، په‌یکه‌ره‌که‌ی له حه‌ره‌می زانکښی غانا لادرا، به‌هښی ټه‌وه‌ی ناوبراو به ټه‌فریقه‌کانی وتووه دواکه‌وتوون، له بالتیم‌ری هه‌رښمی ماریلاندی ټه‌مه‌ریکا خښپیشانده‌ران په‌یکه‌ری کریستښفه‌ر کښمبسیان شکاند و فښیان دایه ټقیانووسی ټه‌ته‌ه‌سییه‌وه، کښمبسښک رښاواوی کرده که‌ه‌گای جیهان، سه‌رچاوه‌ی نیعمه‌ت و خښ و زښو و خاکی پان و به‌رین و به‌به‌ره‌که‌تی تازه دښزراو بوو بښیان، که‌چی ټه‌مښ په‌یکه‌ره‌کان وهک شښره به‌فرینه له‌به‌رده‌م نه‌وه‌ی کښیله‌کان ده‌توښته‌وهو بښیزی پښده‌کرښت، ته‌نانه‌ت ټاښای ټهمه‌ریکاش سوتښنرا له سه‌رده‌می هښزی یه‌که‌می ټهمه‌ریکا دا. وښسن سه‌رښکی 28ه‌مینى ټهمه‌ریکا، له کاتی خښی زښرتیرین رښزو خښشه‌ویستی هه‌بوو، که‌چی له رښکه‌وتی 2020-6-27 دا زانکښی برینستښن له ولایه‌تی نیوجیرسی ټهمه‌ریکا ناوی له‌سهر به‌شی په‌یوه‌ندییه نښونه‌ته‌وه‌ییه‌کان هه‌گیرا، به‌هښی سیاسه‌تی ره‌گه‌زه‌رسته‌نهی به‌رامبه‌ر به ره‌ش پښسته‌کان.

تاوانی راستیزم چه‌رچښیشی گرت‌ه‌وه، نه سه‌رکه‌وتنه‌کانی جه‌نگی جیهانی دووه‌م و نه نښی ټه‌ده‌به‌که‌ی فریای نه‌که‌وت، چونکه پښتیوانی داگیرکاری هیندستانی کردووه. له شاری ټهنه‌تښرپنی به‌لجیکاش په‌یکه‌ری لیبښلدی دووه‌م لادرا، که له ساښانی 1865 بښ 1909 حوکمی وښاتی کرد، چونکه له نښوان ساښانی 1885 بښ 1909 زیاتر له 10 بښ 15 ملیښن کښنگښی له ماوه‌ی ده‌سه‌ښاتیدا کوژران، په‌یکه‌ره‌که‌ی به په‌یکه‌ری یاریزانکښی تښپی پښی ناوداری شاره‌که به‌ناوی تښبی ټهلدرښیلد

گڏايهوه. ڪڏهن مبييه کان له رهڪهوتى 28-4-2021 په يکهرى سياستيان دى بيلالکازار له شارى سانتياغو دى کالى , سيمه گهوره شارى وښات روخاند, که بنيات نهري شاره که بوو له ساى 1536 زايڼى, وهک همایهک بډاگيرکارى ئيسپانه کان سهير دهکرا.

بهم شپوهيه له زړ وښات وهک رمانى پولى دمينه, په يکهرى ناوى لايه نگرانى سسته مى ڪڼيلايه تى و راسته کان داځمان, هشتا ناوځى زړى دى ماوه, به چاوى سوکوهه سهيرى رهش پښته کانيان له قالبى ئاينيدا کردووه, بچنه ئهو فهره ننگه نه فرتيهوه. هاوکات هموو هماکانى حکومتى ڪڼنفدرالى باشورى ئهمه ريکا لادران, چونکه دژ به هه ښاندنه وهى سسته مى ڪڼيله درى بوون له ساى 1861 دا, ئاځاى ڪڼنفدرالى له ولايه ته کاني باشور هموو داگرتان. ئهمانه به پراتيک نووسينه وهيه کى نوځى مرځانهى مڙوو بوو, نهک وهک ئه وهى ترامپ وتى" وځران کردنى مڙوو". سرځى که هه ښاس دهستځشى له تانهر ئه کچام مڙووناسى تورک کرد که له پهرتو ڪڼکدا به به ځگه وه سهلمان دويه تى دهوځه تى عوسمانى فهرمانى داوو به جينځسايدي ئهمه نه کان, ناوبراو له پهرتو که کيدا فهرمان و بډياره کاني خهلافه تى عوسمانى بډا ئه نجامدانى ڪڼمه ڪوژى بډاو کرده وه, وهک سهلمان دنى ئه نجامدانى ڪڼمه ڪوژى به نه خشه له لايهن دهوځه ته وه.

ئهم شپوه نووسينه وه مرځانهيهى مڙوو ده بډته رځبازو قوتابخانهى داهاتوو, نهک تنها مڙوووه دهستکرده کاني چينه باډهسته کان, به ځکه ته واوى ئه فسانه پيرځه کانيش رادهماځت. ئهمهش رځځه ده بينه به شځه لهو قوتابخانه مرځاييهى مڙوو, بډيه چه نده زوو پځى بگهين, زووتر مڙوو رزگار ده کهين له درځ, تا مڙوو له درځ رزگار نه کهين ناتوانين بډپځه وه بډين, به مڙووى درځوه که سياسيه کان نووسيو يانه, داهاتوومان نابډت, ئهم رزگاريه تنها به روتکرده وهى سياسيه کان ده بډت له بهردهم ئاوځنهى دادوهرى, بډا ئه وهى وهک هه نيشان بدرځن, نهک وهک ئه وهى ځيان نمايش ده کهن. دهسته برځرى سياسى کورد له مڙوو ده ترسن, ده يانه وځت به سرکو تکرده به رهو روى ده رځستنى راستيه کاني بينه وه, به ياداوهرى نا راست ځيان له هه ځه و تاوان و پځش ځلکاريه زه که کاني رابردوو پاک بکه نه وه.

لهم روانگه يه وه وهک به شځه له ځزانى مرځايه تى, ده توانين مڙوويه کى نوځ بډا کوردستان بنووسينه وه, له سهر پايهى راستيه کاني رابردوو و مڙوو, له سهره تاوه به ديدځى مرځيانه بډوانينه کارو کرده وهى بزوځنه رانى ئهو مڙوووه, که ځى له ئه کتيره چالاکه کاني

کامه‌گا که به سهرکرده سیاسیه‌کان ناو نراون ده‌بین‌ته‌وه، چن ولسن و کاکمبس و گاندی و چەرچ و فرانک و ... چن جارکی دیکه له دیدکی مرځانه‌تر له رابردوو خوځنراڼه‌وه، بزانیڼ ئهم ئه‌کته‌راڼه‌ی کوردیش په‌پوله بوونه یان تاوانکار؟، لځره‌وه دور له رق و قینه‌و سږ بای بچین، به حه‌قیقه‌تی خځپانه‌وه ته‌سلیم مځوویان بکه‌ین، کاره‌کانیان بخه‌ینه به‌ردهم لځکځپنه‌وه‌ی وردو پشکنینی یاسایی و روتیان بکه‌ینه‌وه له‌به‌ردهم ئاوځنه‌ی رابردوو، تا ئهم راستیه ده‌رنه‌خه‌ین، ئه‌وا مځوو زوځم له قوربانیان ده‌کات، یاداشته درځینه‌کانی ئه‌وان ده‌بنه راستی مځوویی، پځویسته ناچار بکرځن به‌رپرسیارځتی به‌رامبه‌ر به رابردوو قه‌بو بکه‌ن.

تاوان یه‌ك پځوه‌ری هه‌یه ئه‌ویش دادوه‌رییه، به‌و پځوه‌ره حه‌قیقه‌تی یاساییه‌که‌ی دیاریده‌کرځت و ده‌پځورځت له ئاستی جیهانی، ئه‌گه‌ر سزاکانیش جیاواز بن، جیاوازی ناکات له ناسنامه‌ی بکه‌ر له هه‌موو روه‌کانه‌وه، گرنگ که‌سی تځمه‌تبار پاش ساغبونه‌وه‌ی تځمه‌ته‌کان له سزا رزگاری نه‌بځت، لځره‌دا دوو نمونه‌و دځنمه‌وه، له‌سه‌ر نه‌بوونی جیاوازی له نځوان پځگه‌ی تځمه‌تبار ده‌سه‌لاتدار بځت یان ئځپځسیځن، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ده‌سه‌لات نه‌فره‌ت لځکراویش بځت بځ وځاتانی باځاده‌ستی جیهانی " هاشم تاجی سهرځك پځشوی کځسځف و سهرځکی سوپای رزگاری کځسځف و سځ له هاوځکانی، رابه‌رایه‌تی خه‌باتی چه‌کداری گه‌لی کځسځفی کرد، بځ گه‌یشتن به‌وه‌ی پځی گه‌یشتن، تځمه‌تی تاوانی جه‌نگ و تاوانی دژی مرځقایه‌تی به‌ره‌و رویان کرایه‌وه، که خځی له 100 تاوان ده‌بین‌ته‌وه، له نځوان ساځانی 1998 و 1999 ئه‌نجامی داون، له کوشتن، بځسهروشوځنکردن، چه‌وساندنه‌وه‌و ئه‌شکه‌نجه‌دان، له 6 نځقه‌مبه‌ری 2020ه‌وه له زیندانی دادگای تایبته به کځسځفییه له وځاتی هځه‌ندا، چاوه‌ځوانی دادگاییکردنه، نمونه‌ی دووهم له ځځژی دووشه‌ممه 18-5-2009 به‌حر ئیدریس ئه‌بوکرده، سهرځکی به‌ره‌ی به‌رگری یه‌کگرتووی دارفځر ئاماده‌ی به‌ردهم دادگا بوو له شاری لاهای هځه‌ندا، ناوبراو له‌گه‌ ځ دوو سهرکرده‌ی دارفځری دیکه که له لایهن دادگای تاوانی نځوده‌وځته‌وه " ئای سی سی " تځمه‌تبار کران به ئه‌نجامدانی تاوانی جه‌نگ به په‌لاماردانی هځزه‌کانی ئاشتی پارځزی سهر به یه‌کځتی ئافریکا له دارفځر له ساځی 2007، که له‌و په‌لاماره‌دا 12 که‌س له هځزه‌کانی ئاشتی پارځز گیانیان به‌ختکردووه، له تشرینی دووهمی ساځی 2008، داواکاری گشتی لوریس مځرینځ ئځکامبځ بځیاری ده‌ستگیر کردنی سیان له سهرکرده سهربازیه‌کانی دارفځری ده‌رکرد به تاوانی هځرشی ناوبراو، هځرشی بځ سهر هځزه‌کانی ئاشتی پارځزیان به تاوانی گه‌وره ناوزه‌د کرد، دواتر له پرځسه‌ی دادگاییکردنه‌که قرده بځ تاوان

دهرچوو، ئازايانه چوو بهردم دادگا، مه بهست لهم دوو نمونه يه جياوازي نه كرده له نوان بهر ههستكاري و حكومت له سزاي تاوان، له ههردوو واته كه سهر ك كماره كانيان له لايهن ك مه گاي نوده و تهوه ته تبار كرابون ميل س فيج و عومهر بهشير، كه چي ئ پ زسيان و دهسه ات وهك يهك مامه يان له گه دا كراوه بهرامبهر به گوماني تاوانه كان و دادپهروهري، كه جهنگ دهستي پ كرد، نهك دادپهروهري ك تايي نايات، به كه دادوهري چاوه كانى تيژتر ده بن، جهنگيش ياساي خي هه يه، ده ب ت به پي ياساو پ وهره كانى خي هه سوكهوت بكر ت نهك ياساي جهنگه.

پايمى دادپهروهري جيهانى

پايمى دادپهروهري جيهانى له سهر س ك ه كه راوهستاوه، ئهوانيش بريتين له "دادپهروهري، راستى، قهره بوو كرده وه"، دادپهروهري له ل ك ي نه وه له هه موو تاوانه كان ب جياوازي و ل پرسينه وه له هه موو گومانل كراوانى تاوانه كان له دادگايه كي دادپهروهردا ب چاوپيشى له كه س، كه مافه كانى ههردوولا پار زراو بن ب لاسهنگى، به مهرجك له ك تايي پر سه كه تاوانبار له سزا رزگاري نه ب ت. ههرچي راستيه كانه، پ ويسته قوربانیه كان و كه سوكاره كانيان و ك مه گهش هه موو راستيه كان سه بارهت به تاوانه كان كه بهرامبهر يان كراوه بزنان، هاوكات دهسه ات پ ويسته هه موو راستيه كان و گوته ي هه موو لايه نه كانى تاوانه كان به فهرمى له كه نا ه كانى ب او بكاته وه وهك راستى دانيان پ دا بن ت، دان نه نان به راستيه كان وهك م ته كه وايه متمانه نا ه ت و حه قيقه ته كان داده پ ش ت، ك مه گاه ده خاته بواري نا ج گيرييه وه. له ك تادا قهره بوو كرده وه ي قوربانيان و خ زانه كانيان له روى مادي و مه عنه وه يه وه ب سهرله نو بنيات نانه وه ي ژيانيان و له بير برده وه ي تاوانه كان به ش كي گرنگي پر سه كه يه، ب قهره بوو كرده وه ي مادي و مه عنه وي دادپهروهري لاسهنگ ده ب ت.

دادپهروهري يهك پاك جه له جيهان، تاوانه گه وه ره كان يهك پ ناسيان هه يه، له شو ن ك ه وه ب شو ن ك ي دى ناگ ت، يهك پ وهري ستانداردى جيهان يان هه يه، كه پايله كي له سهر بنه ماكانى دادگاي تاوانى ن ده و ته ي و جا نامه ي گهردونى مافى مر ف و ر كه وتنامه ي جن ف و مافى مر يى جيهانى راوهستاوه، ئيبراز كردنى ك مه كوژيهك و فهرام ش كردنى دانه يه كي تر، به پي ه زو فاكتى بهرژه و نه دى ئه و لايهن و ده و ته ي له پشتى وهستاوه، پ چه وانه ي دادپهروهريه، هاوكات كار كي نا ئه خلاقيشه، نمونه كورد و ئيگ ر له م يى جيهان.

کولانه‌وهی برین

باسکردنی تاوانه زه‌قه‌کانی رابردووی کوردستان، به‌شێك نیه له کولاندنه‌وهی برین وهك لایه‌نگرانی تاوانکاران ئاماژه‌ی پێ‌ده‌ده‌ن، برینه‌که‌ی ئه‌وان له پێ‌ناو ده‌رباز بوونه له سزا، باس نه‌کردن و رێگا گرتن له باسکردنی تاك به تاکی تاوانه‌كان و گه‌ڵاندنه‌وه‌ی دادپه‌روه‌ری، بێ‌خێ به‌شێكه له تاوان و برینه راسته‌قینه‌که‌یه، نه‌بوونی دادپه‌روه‌ری برینێکی قوڵه له جه‌سته‌ی ده‌سه‌لات، مرێقه‌كان له که‌رامه‌تدا یه‌کسان باوه‌ڵ و پێ‌گه‌ی چینه‌یه‌تی و پله‌و پێ‌ستیان هه‌رچه‌ك بێ‌ت، بێ‌یه‌ پێ‌ویسته بێ‌جیاوازی له هه‌موو تاوانه‌كان رابردوو بکێژێته‌وه، که‌رامه‌ت بێ‌قوربانیا بگه‌ڵێته‌وه، دادپه‌روه‌ری دژ به‌ ئاشته‌وا‌یی نیه، به‌که‌ ئه‌وه ئاشته‌وا‌وی که‌مه‌لایه‌تییه بێ‌دادپه‌روه‌ر نایاته‌دی، نرخێ مرێقه‌كان و سزای تاوانه‌كان له‌سه‌ر بنچینه‌ی ئینتیمای سیاسی و ناوچه‌یی و حیزبی و عه‌شیره‌تی دیاری ناکرێن، به‌که‌ هه‌موو له‌هه‌مبه‌ر یاساو دادوه‌ریدا ده‌بێ‌ت یه‌کسان بن، هه‌یج که‌سه‌ك له‌وانه‌ی له تاوانه‌کاندا ده‌ستیان هه‌بووه له لێ‌که‌ڵێنه‌وه‌كان به‌ده‌ر ناکرێن، به‌هێی پێ‌گه‌ی که‌مه‌لایه‌تی و ئابووری و پێ‌ستی سیاسی و حیزبیه‌وه، رابردوو له‌سه‌ر شانێی هه‌نوکه‌یه، تاوانه‌كان ناسێته‌وه به‌هێی پێ‌ست و پارێزبه‌ندی سیاسیه‌وه، ده‌بێ‌ت دادپه‌روه‌ری بێ‌قوربانیا بگه‌ڵێته‌وه، هه‌ر که‌سه‌ك و هه‌ڵگری هه‌ر ئاین و بیروباوه‌ڵکی سیاسی بێ‌ت قوربانی، هه‌رامیش نیه و بگه‌ر ئه‌رکی چالاکوانانی مافی مرێقه بێ‌جیاوازی له نێوان بکه‌ره‌كان و پێ‌گه‌ی سیاسی و جه‌ماوه‌ری ئێستایان دێسه‌كان بجوێنن، لێ به‌ش به‌ش کردنی تاوان کارێکی نا ئه‌خلاقیه، نابێ‌ت هه‌یج لاپه‌ه‌یه‌کی تاوانی رابردوو له تاریکیدا به‌مێندێته‌وه، له کاتێکدا مێژووی 6 ده‌یه‌ی رابردوومان تزییه له تاوانی زه‌قی سیاسیه‌كان تا ئاستی تاوانی جه‌نگ و تاوانی دژ به‌ مرێقه‌یه‌تی و تاوانی جینێ‌سایدیش له هه‌ندێک کاتدا، زیاتر له‌وه‌ی هاشم تاجی ئه‌نجامی دا‌بوو، کاره‌ساتی گه‌وره‌ شارندنه‌وه‌ی برینه به‌ناوی نه‌کولانه‌وه، وه‌ درێژکردنه‌وه‌ی ته‌مه‌نی برینه‌کانه تا ئاستی شێر په‌نجه و مه‌رگ، تا ئاشتی له گه‌ڵ رابردو رانه‌گه‌یه‌نرێت، دوا رێژ بنیات نانێت، نابێ‌ت دادوه‌ری له ژێر ده‌سه‌لاتی سه‌رکه‌وتوو‌اندا بێ‌ت، سیاسه‌ت رێک بپێ‌نێت له یه‌کلکردنه‌وه‌ی دادوه‌ری به‌ قازانجی براوه‌كان، جیاکاری بکێ‌ت له نێوان که‌یسه‌كان، دادوه‌ری به‌ یه‌ك دوورایی له هه‌مووانه‌وه بێ‌ت، وه‌ك یاسای نێ‌و ده‌وڵه‌تی دیاریکردووه، تاوانه زه‌قه‌كان کات و شوێن نابێ‌ته رێگر له‌به‌رده‌م داواکردنی سزادانی بێ‌یارده‌ران، بکه‌ران و هانده‌رانی، به‌شدارانی، ده‌سه‌لاتی کوردستان، نایه‌وێت ده‌رگای هه‌یج لێ‌پرسینه‌وه‌یه‌ك له رابردوو

بکر-تهوه, به ناوی ئاشته واییهوه, ئهمهش پشلی مافی قوربانیا نه,
 پوسته گو- به قوربانیهکان رابگر-ت, ر-شنبیری ل-پرسینهوه
 پشتیوانی ل-بکر-ت, راستیهکانیان به ئاشکرا بکر-ت, قهره بووی
 قوربانیان بکر-تهوه, تاوانباران له سزا رزگاریان نه-ت. دیاره
 سسته می دادوهی به-ز نه-ت, تاوانکار له سزا دهریزی ده-ت,
 تاوانهکان چهنده ک-ن بن, گرنگه وهبیر به-نر-نهوه, ک-مه-گا ل-گه
 رابردوو ئاشت بکر-نهوه, ماف به ز-ر-ل-کراوان بگه-نر-تهوه, چونکه
 ئهگەر تاوانکار له سزا رزگاری بب-ت, ئهوا له داها توودا بهردهوام
 دهستی به تاوانی دیکه دهخور-ت.

مانهوهی برین و چارهسهر نهکردنی نه-خ-شی, یانی بهرداوامیدان به
 کولانهوهو پهروهده کردنی میکر-بی زیان بهخش له جهستهی گهلدا,
 کهسی تاوانکار هه-گری میکر-ب و فایر-سی کوشندهی تاوانه, چونکه تا
 برین بوونی هه-ت له جهستهدا کولانهوهش بهردهوام ده-ت, گوزارشته
 له نه-خ-شی جهسته, جهسته به خ-ی برینی کوشندهی ت-دا نه-ت,
 کولانهوه بوونی ناب-ت, کولانهوهو برین جوتهن, به یهکتری هه-ناکهن,
 باشتترین ر-گا چارهسهرکردنی برینه له ر-گای دادپهروهیهوه, بوونی
 برین دهریدهخات مر-قه که تهندروست نییهو توانای گهشی نییهو بهرهو
 مهرگ ده-وات, وه چارهسهری ئهمهش لای خه-کی نییه, به-که لای
 دادپهروهیه, چه-پ-ه تاوان ناس-تهوه, تهنها دادوهیهیه
 دهیس-تهوه, دورینهوهی دهمهکان و هه-هشی باس نهکردنی نه-خ-شیه که
 چارهسهر نییه, به-که چارهسهر لای سزادانی ئهوه کهسهیه تاوانی
 ئهجامداوهو نه-خ-شی تاوان له جهسته یایهتی و هه-گری فایر-سی
 تاوانه, ناب-ت بوونی چهند تاوانکار-ک بب-ته ه-ی نه-خ-شی گه-ل-ک,
 باشتترین چارهسهر به-ینهوهی نه-خ-شیه که یهوه له بنه-ه تهوه
 دهره-نان-تی, که خ-ی له دادگایی یاخود له نهرمترین ش-وهیدا
 ل-بوردیده ده بین-تهوه.

ل-بوردیهیش له نهرمترین ش-وازیدا به-بهری نییه لهوهی تاوانکار وه-ک
 خ-ی که تاوانکاره نیشان بدر-ت له ک-مه-گادا و دان به راستیهکاندا
 بن-ت و داوای ل-بوردن بکات, ل-بوردیهی له نهرمترین ش-وازیدا
 هه موو ئهم پر-سانه ی له گه-دایه, دان نان به تاوان و داوای
 ل-بوردنکردن و به-اوکردنهوهی هه مووو راستیهکان. ئهگەر قوربانی
 ژیا نی ل-سه ندراب-تهوه, ئهگەر که سوکاره کهی دادوهرییان به
 نه-گه-اب-تهوه, تاوانکار له پ-گهی تاوانباریهوه دانی
 به راستیهکاندا نه ناب-ت و داوای ل-بوردنی نهکردب-ت, ئهوه تاوانکار
 بهردهوام له بهردهم چه-ق-ی گه-اندنهوهی دادپهروهی و سزا داند

ده بـت، كه ئەمەش كەمترین هەنگاوه بنـرت، بە مردنیش ئەم تارماییە لە كـكـی نابـتەوه، چونكه دادپەرۆهـری هەر دهـگات بە راستیهـكان و له مـژوودا وهـك ئەوهـی ههـیه تـمار دهـكرـت، وـكـكـای ئازاری وێژدان و دهـرونی، تاوانكار خـی دهـزانـت چهـپـهـی لایهـنگرانی نهـزان چهـنده زـر بـت، پیاوهـدانـی گهـمزهـكان تـژی بـت و كـكـمهـگای داگرتـبـت، هـهـزی زهـبلاخی ههـبـت، هـزمـنیای له قوـلـایی ئاسماندا بـت، نووسینهـوهـی یاداوهری درـینه تاوان ناسـیتەوه، بچوكه له ئاست قوربانیهـکی بـدهـسهـلتادا، بهـردهوام تارمایی تاوانهـكه راوی دهـنـن، حهـقیقهـت به دواـی وهـم نـهـدراوهـكاندا دهـگهـتـت، تهـنها به پیاوهـکردنی دادپەرۆهـری و گهـاندنهـوهـی ماف بـ خاوهـنهـكهـی و وهـرگرتنی سزاو و قهـربوـکردنهـوهـی قوربانیان و كهـسوـكارهـكانیان و دان نان به ههـقیقهـت چ وهـك چـیهـتی تاوانهـكه وه چ وهـك حهـقیقهـته یاساییهـكه و داوای لـبـوردن كردن له قوربانیان و زیانـلـكهـتـووـان ئازارهـكه سوـك دهـبـت نهـك كـكـتایی پـ بـت، كـكـتایی هاتن نییه له روی تـمارـی مـژوو له سیفی كهـسی تاوانباردا، تاوان ههـقی بهـسهـر ئەوهـوه نییه كـكـ ئەنجامی داوه، پـهـگهـی چیه له ئـستادا و چی دهـكات له داهاـتـوودا، بهـكهـهـقی بهـسهـر كـردهـوهـكانی رابـردووهـهـیه، تاوان كاری رابـردوون، وهـلـ سزاكهـیان كاری ئایندهـیه، كهـسـكـ بـتهـبـكهـری تاوان ئەوا تاوانباره ئیتر هەر كـكـیهـك بـت، لهـگهـ كـردارهـكهـدا نازناوهـكه ههـدهـگـریت، نـكـكـیـكـردن له تاوان و پـیرـز كـردنی تاوانبار بـخـی بهـشـكه له تاوان.

دان نان به راستیهـكان و رزگار نهـبوون له سزا

سیاسیهـكانی كوردستان ویستیـان له گهـ دان نان به راستیهـكاندا نییه، نایانهـوتـ روت بنهـوه، دان نانی ئەوان به راستیهـكانی رابـردوودا ئەستهـمه، نهـخوازهـلا داواـلـبـوردن كردن و ئامادهـیی بهـردهـم دادگا، داوای لـبـوردنـكـردن بهـرپرـسیارـتی ئەخلاقیه، ئەوان فـری نهـبوونه، مـرـفـ كه داوای لـبـوردن دهـكات خـی به بهـرپرـس دهـزانـت بـ كارـكـی ناـهـوا كه له رابـردوـو ئەنجامی داوه، دان نانه بهـو زیانـانهـی كه داوـتی، وه دهـربـی ئەوهـیه له داهاـتـوو دوبارهـیان ناكاتهـوه، كه نهـیـكـرد یانی ههـمووكات ئامادهـیه بـ دوبارهـ كـردنهـوهـی ئەگهـر ههـلی بـ رـكـ بـكهـوتـت. بـ ئەوهـی لهـگهـ رابـردوودا ئاشت بنهـوه ههـموو ئەوانه پـویستن، نابـت بهـسهـر هـیچـیا باز بدرـت، به هـیچ جـرـكـ نابـت لـبـوردن بـ تاوانی تاوانه گهـورهـكان دهـرچـت، دهـریشـچـت یاسای نییه و ناكـكـه له گهـ پـرنـسیبه جیهانیهـكان، دهـبـت دان به یاسای تاوانهـكاندا بنـرت به پـیـی یاسای نـو دهـوهـتی.

گهريلاکانى فارك له كۆمبیا دانیان به راستیه‌كاندا ناو داوای
لـبوردنیان له قوربانیه‌كانیان كرد، ئه‌وانیش له چیاو له‌ناو
جه‌نگه‌كاندا بوون، راستیه‌كانیان ده‌رخست و ئاماده‌ی
قه‌ره‌بوکردنه‌وه‌شن.

هه‌نگاوی یه‌كه‌می چه‌سپاندنی حوكمی یاسا له‌هه‌ر وڵات كدا سه‌ره‌تا به
دادگاییکردنی ئه‌مانه‌ ده‌ست پـده‌كات، نه‌ك له‌ ده‌ره‌وه‌ی دادوه‌ری بن و
هاوكات ئا‌ای یاساخوازی‌ش به‌رز بکه‌نه‌وه، دادوه‌ری ئاو‌رتیه‌ی تـدا
نییه، كه‌س له‌ ده‌ره‌وه‌ی بازنه‌كه‌ی نییه، پارـتیه‌ندی نادات به‌كه‌س، خـ
هیتله‌ر له‌ وڵاتی فه‌یله‌سوفاندا جه‌ماوه‌ریترین كه‌س بوو، بینـتـشه‌و
سه‌دام حوسـن و فرانكـه‌ خه‌ك سه‌ره‌تا ده‌یان ویستن، وڵاته‌كانیان پـشـ
خست، به‌هانه‌یان بـ تاوانه‌كانیان هه‌بوو " فرید ده‌لـت " ئه‌گه‌ر بـت
و زـر له‌ تاوانبار بكـینه‌وه ده‌بینه‌ لایه‌نگری، چونكه‌ سته‌مكار
بیانویه‌کی به‌ ده‌سته‌وه‌یه بـ تاوانکردن". نوسینه‌وی بیره‌وه‌ری و كورد
و نامـبوون به‌ مـژوو-دانا مه‌نمی .

غـنتر غراس نـبی وه‌رگرت، وه‌لـ لایه‌نگری له‌ نازی له‌ قـناغی لاویدا
له‌ بیر نه‌كرا. كه‌س ناتوانـت له‌ژـر په‌رده‌ی حیزب و حكومه‌ت و شه‌دا
تاوانه‌كان خـی بشارـته‌وه، به‌ پـی پرنسیب و یاساكانی دادگای
تاوانی نـوده‌وـه‌تی و دادگا جیهانیه‌كان كه‌س تاوانبار نه‌ك حیزب و
حكومه‌ته‌كان، به‌رپرسیارـتی تاوان له‌ ئه‌ستـی تاكه، بـیه كه‌س
ناتوانـت له‌ ژـر ئه‌و په‌ردانه‌ خـی بشارـته‌وه، له‌ دارفـر عومهر
به‌شیر له‌ پاـ ئه‌حمه‌د هارون وه‌زیری ناوـخـو عه‌لی محمه‌د عه‌لی
فه‌رمانده‌ی جانجويد تاوانبارن نه‌ك سودان و پارتی كـنگره‌ی گه‌ل،
نموونه‌ له‌م بواره‌دا زـرن، هه‌موو كه‌یسه‌كانی دادگای تاوانی
نـوده‌وـه‌تی به‌م پـوه‌ره‌ن، بـیه ئه‌وانه‌ی له‌ رابردوو له‌ كوردستان
تاوانیان ئه‌نجامداوه كه‌سه‌كانن نه‌ك پارتیه‌كان" بـیار ده‌ران،
بانگه‌شه‌كه‌ران و هانده‌ران" راگه‌یانـدن كاران، " جـبه‌جـكاران،
به‌شداران"، دیاریکردنی ئه‌مانه‌ش له‌ رـگای تـمه‌ت به‌خشینه‌وه نابـت،
به‌كه‌ له‌ رـگای لـكـینه‌وه‌و دادگاییکردنه‌وه ده‌بـت، رـگریکردنیش
له‌ دادگاییکردن ئه‌وه‌ش بـخـی تاوانه، دادگاییکردن وه‌ك كوشتنی
به‌زه‌یی وایه، ئازاری نه‌خـش كه‌مه‌دكه‌ته‌وه، كه‌سی تاوانبار هه‌میشه
ئازاری ده‌روونی هه‌یه، پـویسته له‌ رـگای دادگا و سزاوه‌ رزگار بكرـت
له‌و ئازاره‌ ده‌رونییه، تا ئه‌مانه‌ سزا نه‌درـن له‌ دادگادا و قه‌ربوی
بنه‌ماـهی قوربانیان نه‌كـته‌وه، روفاتی قوربانیان نه‌درـته‌وه به
بنه‌ماـه‌كانیان، مـنمـنتی یاداوه‌ریان بـ دروست نه‌كـرت، دادپه‌روه‌ری
ناگه‌ـته‌وه‌و برینه‌كانیش بـ چاره‌سه‌ر هه‌ر ده‌مـنـته‌وه‌و به‌رده‌وام

ده بن له كولاندنه وه و ئازاره كان له گه ته مه ندا دهن، روحی
تاوانه كان هه ميشه وهك مته به سهريان هه وهك تارمايی
دهم نته وه، كه مه گاش به دم هم برينه نه به ديان هه ده تلته وه.

به پي كات سزای تاوان و تاوانكار ناگهت، چونكه تاوانه كان
ئهوانه ی رویانداوه له رابردوو و بهردهواميشه، تا ئاستی تاوانه
گه وه جيهانيه كان دهت، ئهوانه ی له خه می نه كولاندنه وه ی
برينه كان دان پويسته داوای زوو جبه جکردنی دادپهروهی بکه نكه
شاردنه وه، ده بت تاوانباران دان به رابردوی خياندا بن،
دادپهروهی ب قوربايان بگهته وه، به رگا گرتن له ده ربا زبوون
له سزا، تا دادپهروهی نه گهته وه ب تاوانه كانی رابردوو،
نا توانين دوا رژی باشت به دی بنين، تا ياسا نه بت ته هه ی
جيا كه ره وه ی تاوانكار و قوربا نی، ئه وا ئاشته وایي به دی نايات،
دادوه ی دادپهروه، دادوه ره له نوان قوربا نی و تاوانكاردا، ئه وه
سنوريان جيا ده كاته وه، نهك پست و ده سه بات و هه زو باوه ی سياسی،
بلايه نكردنی دادگا كان و دامانينيان له هه ژموونی سياسهت. كه تئوری
لبورده یی و دادپهروهی و به هه زکردنی داواکاری گشتی هه نگاوی
يه كه مه له و بواره دا، كه واته با به فلاش باکی گومان هه بگهته وه ب
دوا وه، كه مه گاش له و درم و قايرسه پاك بکه ين هه، كه بت ته هه ی
فكردن له مژوو، مژووييه کی له رزك، به يهك هه ناسه ی جرج
فلیدك ته لاری هه ته كهت.

دسيه كان رابردوو هشتا خو نيان ل ده تكهت

له هه موو بارگه ژييهك له نوان لايه نه كان وهك ئاگر بهردان له
په رز، دسيه كان رابردوو كه په ده س نته وه، تاوانه كان زهق
ده بنه وه و دنه وه مه يدان، تارمايه كانيان بهردهوام به سه ر كه مه گاه
ده بت، وته ی هه موو لايه نه كانيش به رامبه ر نه ياره كانيان له ژماردنی
تاوانه كانيان له راستيه وه نزیکه و حه قيقه ت ك هه يه له نه جامدانی،
تا دادگا يه كلای ده كاته وه، ئه وا هه ر مته كه ی به راستی دهم نته وه،
ته ه كه مه يه تيه كانيش زياتر خه ك له ناوه كه كانی ئاگادار
ده كاته وه. هه ی به هانه يهك ب هه ی كه سهك، له ژه ر هه ر ئا يه كدا بت
نيه ب نه جامدانی تاوان، چونكه ياسا و دادپهروهی له و چرکه
ساتانه كه تايبان نايات كه به هانه ی تاوان دنه په شه وه له شه و
ململان ی سياسی، به كه له و چرکه ساتانه چاوه كانی تيژتر ده بن. له
هه ی بارود خكدا مره قه كان ده ست كراوه نين ب نه جامدانی تاوان،
ئه گه ره هه شه شي له سه ر بت و لايه نی به رامه ريش په لامارده رو هه وه
تاوانباريش بت تا ئاستی خيانهت وهك خيان ئامازه ی پ ده دن،

هه موو لایه نه کانی شه ده بټ ټټز له یاسای نه ونه ته وه یی مافی مرټ بگرن، به پی په یمان نامه نه وده وټه تیه کان مامه ټه بکه، ده سه ټات و ټټپټ زسیټن به یه ټاست له بهرام بهر لټ پرسینه ودان، که چو ټته شاخ، یان چه کت به ناوی بزاقی نه ته وایه تیه وه هه ټگرت، یان نه یاره کت دټنده و بټزل ټکراو بوو له ټاستی جیهانی، یان و یان رټگا به ټنادات، له دهره وهی پر نسیبه کان تاوانی قهره قوشیانه ټه نجام بده یت، له کوشتنی دهره وی دادگا، تیر ټر، ټه شکه نجه، کوشتنی دیل، ټه شکه نجه دانی هاو ټاتیان، به بارمه گرتنی هاو ټاتیان له کاتی شه یی ناو لاد، شو ټنبزر کردن، چه کدار کردن مندا ټان، ټفاندن و کوشتنی هه ټه مه کی، نرخ دانه نان بټ ژبانی مه ده نیه کان، هټرش میهر گه ټنه رانه ټله ناوچه کانی دانیشتوان که خه ټک ټیایاندا کوژراون و بریندار کراون، کردن و ټات به نه وجه رگی شه یی و ټاتان، رټگا گرتن له دهر باز بوونی خه ټک له ناوچه کانی شه، رټزنه گرتن له سهروهت و سامانی خه ټکی، نه پاراستنی کهرامه تی هاو ټاتیان و بټبه شکردنی مرټق له ټازادی وه سه پاندنی مهرج، ټه شکه نجه دان، چاره نوی رف ټنراو دیله کان، هه ټسوکه وتی توندو پټش ټلی کهرامهت، دو خستنه وه و زه بروه نگی سټکسی، تیر ټری په نابهران و ته سلیم کردند وه یان، تیر ټری نه یارانی سیاسی و رټژنامه نووسان و چالا کوانانی سفیل..... له رابردو ودا هه موو ټه و جټره تاوانانه له کوردستان ټه نجام دراون، هه موو قوربانیه کانیان پټویستیان به دادپهروهی، راستی، قهره بوو کردند وه هه یه، هه موو قهره بوو کردند وه یه کیش مټنمټنت و یاداوهری وه بیره ټنانه وهی له گه ټدایه.

تاوانه کان هټنده زټرن دواي قټناغی دادپهروهی و ټات ده بټته و ټاتی یاداوهری و مټنمټنت و وه بیره ټنانه وه. له پشت ټاماره خه مباره کانه وه رووناکیه که هه یه، ټه ویش کردند وهی دهرگا که یه، هرچه نده نایانه و ټت ټم دهرگایانه بکر ټنه وه، وه ټجیهان به ره و ټه وه ده ټوات، ټه وان له ټووی که لتووری سیاسی وه له جټی خټیان نه جوو ټاون وه که نهر ټت، دهسته واژه رټژئاواییه کان کاریگری نه بووه له سهریان، ده کرا دانیپټ دانانی ټاشکرا به تاوانه ټه نجام دراوه کان و به داوای لټبوردن کردن، تارمایی رابردو و له ملی خټیان بکه نه وه، وه ټټه وان له روت بوونه وه زاره تروک بوونه.

ټه گهر چی ټه مانه نه که راستیه کان بټاو ناکه نه وه، وه دهرگای دادوهریان له بهردهم قوربانیان داخستووه، بگره ټاماده نین بچوکتین هه نگاو که دان نانه به تاوانه کان و داوای لټبوردن کردند بنټن. هیچ سیاسی که و بهرپر سټک له وته یه کی نابجه ټ و کرده یه کی به دی رابرووی خټی په شیمان نییه و بهرپر سیار ټتی هیچ دهر ټه نجام ټکی

خراپیشی هه ځناگره که له رابردوو نه نجاميان داوه، ئهوان وشياري په شيمانيان نيه، په شيمانی و داوای له بوردن کردن به نهنگی دهرانن له کات ځکدا له روی بانگه‌شهی سیاسیه‌وه ئیدعای مه‌ده‌نیه و حوکمی یاسا ده‌که‌ن، له کات ځکدا په شیمانۍ و داوای له بوردن‌نکردن نه‌خلاق و به‌رپرسيار ځتیه نه‌که ته‌نھا به‌رامبه‌ر رابردوو، بگره به داهاتووش، به دوباره نه‌بوونه‌وه‌ی تاوانه‌کان. شهرمکردن له تاوان و هه‌ستکردن به گوناج به‌ش ځکن له هه‌ستکردن به مرځ بوون. نه‌گر تاوان وه‌که حرامی که‌مه‌ایه‌تی بکرته کلتور، ئیتر ته‌م ملهو ځیه ځگایان له که‌مه‌گادا نام‌نځته‌وه، ده‌به‌ت لهو ځناغه دهرچین داوای له بوردن کردن کفری سیاسی به‌ت، ده‌به‌ت بکرته به‌ش ځکه له سیاسه‌تی باو، کلتوری باو، سه‌رده‌می پیر ځز ناساندنی دنده‌یی ته‌ځنهر به‌سهر چووه، ئا‌ای دادپه‌روری و له‌بوردنه‌یی ځگای دنده‌یی گرتنه‌وه.

م‌ژوو پ‌ویستی به رزگارکړنه

دسپه‌کان رابردوو پ‌ویستی به له‌که‌ځینه‌وه‌ی سه‌ربه‌ځ و دادگای به‌ه‌ځز هه‌یه به‌ته‌وه‌ی به‌یاری له‌سهر بدات و یه‌کلای بکاته‌وه، ههر چووه پ‌سه‌ی پشکین و دادگایه‌وه، دواي ساغبوونه‌وه و سه‌لماندن و به به‌گه‌کردنی رووداوه‌کان، نه‌وا ده‌به‌ته به‌ش ځکه له م‌ژوو، نه‌وجا پ‌ویسته رووداوه‌کان به به‌لایه‌نی و زانستی له‌سهر بنچینه‌ی راستیه‌کان بنووسر ځنه‌وه، به‌ته‌وه‌ی جار ځکی دیکه نه‌وه‌کانی داهاتو ناچار نه‌بنه‌وه ده‌ستکاری م‌ژوو بکه‌نه‌وه.

ئووان به‌نه‌مرکردن و جوانکردن و ره‌وايه‌تیدان به‌ځیان، هه‌موو م‌ژوو په‌کیان ساخته کړدووه، یاداشته‌کانیان پ‌چ‌پ‌چ‌ه، و ځای به‌سهره‌تی تاوانه‌کان، ناو، شوځن، سا و رځی له دایک بوون، ځ و عه‌شیره‌ت، هه‌موو به‌پیر ځز دهرانن، ده‌ست له‌دانیان قه‌بو ځناکه‌ن، به‌یه ده‌به‌ت ه‌ما پیر ځزه‌کان هه‌ته‌که‌نر ځ و روت بکر ځنه‌وه، هه‌موو م‌ژوو په‌کان سهر له‌نو بنووسر ځنه‌وه، به‌مه‌ش هه‌ند ځ خراپ له داهاتوودا باش ده‌بن، هه‌ند ځ باشیش خراپه‌بن، هه‌ند ځ ئازایه‌تی ته‌م ځ سبه‌ی ده‌بنه‌ تاوان، هه‌ند ځ ترسن‌کی ته‌م ځش ده‌بنه‌ چرای داهاتوو. کات ځ م‌ژوو و ره‌وايه‌تی له‌دیلي ئاید له‌جیا و نه‌فسانه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی و ئاینی رزگاریان ده‌به‌ت، نه‌وکات پ‌ویستمان به‌م‌ژوو په‌کی نو ده‌به‌ت، به‌ئازاد بوونی م‌ژوو له‌که‌ت و به‌ندی فه‌رمانه‌وايان و پیر ځی و ئاید له‌ژیا، ئیتر سه‌رتاپای نه‌و م‌ژوو ده‌گ‌ځته. ده‌سه‌اتداران و په‌یه‌ه‌وکه‌رانی ئاید له‌ژیا و ئاینه‌کان به‌پیر ځز کردنی م‌ژوو په‌کیان نووسیویانه، م‌ژوو په‌که‌سه‌کردن له‌سهری به‌ته‌کفر. ئه‌ستا ده‌به‌ت م‌ژوو له‌روانگه‌ی به‌ها

دادپهروهه‌كان ئازاد بكرت، مژوو له پيشه‌سازيه‌وه بكرته
 حه‌قيقه‌ت، له ويستی دهسه‌لاتداران و به‌رژه‌وه‌نديان‌وه بكرته
 نووسينه‌وه‌ی راستيه‌كانی رابردوو. بنچينه‌ی فله‌سه‌فه‌ی مژوو بریتيه
 له پشکين و گه‌ان به‌دوای دوو وه‌امدا، که‌ی و چ‌ان رويا‌ندا؟، ک‌ و
 له کو‌؟، چ‌ان و ک‌کانمان هه‌موو در‌ان، مژوو پ‌ه له در‌ی که‌سانی
 تاوانبار و دزو ترس‌ک و بوغزاوی ئەژدیه‌ا ئاسای ف‌باز. مر‌ف له‌و
 ر‌ژه‌وه‌ی له دایک ده‌ب‌ت مژوو‌ه‌که‌ی ده‌ست پ‌ده‌کات، به‌چاک و
 خراپه‌وه، ناب‌ت که‌رت که‌رت بكر‌ان، مژوو ئاو‌نه‌ی هه‌موو
 کرداره‌کانيه‌تی، به‌ ئاره‌زووی خ‌ی و هه‌واداران نانوس‌ته‌وه، به‌که
 کرداره‌كان وشه‌كان که‌ پ‌که‌اته‌ی مژوو‌ه‌که‌ن دیاریده‌که‌ن، هاوکات
 مژوو‌ی دو‌ند‌ له‌مر‌ جيانا‌ک‌ر‌ته‌وه، هه‌موو پ‌که‌وه‌یه‌که‌یه‌کی
 دانه‌ب‌اون، ناب‌ت مژوو پير‌ز نيشان بدر‌ت، ده‌ب‌ت پير‌زی ل‌
 وه‌ربگرت‌ته‌وه، ته‌نانه‌ت پير‌زی له‌ ئەفسانه‌کانيش وه‌ربگرت‌ته‌وه،
 ره‌وايه‌تی پ‌ بدر‌ت و ته‌سلیم به‌ راستيه‌ زانستيه‌ سه‌لماوه‌كان بكر‌ت،
 مژوو ئاو‌نه‌ی ژيانی رابردوو.

که‌واته‌ ئەوه‌ی هه‌یه و نووسراوه‌و ناو نراوه‌ مژوو، حه‌قيقه‌ته‌کانی
 هه‌موو ر‌ژه‌يه‌و له‌ گ‌انه، ناتوان‌ت راستيه‌كان تا ک‌تایی
 بشارد‌نه‌وه، ئەگه‌ر ده‌رگای راستيه‌کانی مژووش داخرا‌ب‌تن به‌زه‌برو
 سته‌مکاری، له‌وديو ده‌رگا‌کانه‌وه راستيه‌كان خ‌يان رزگار ده‌که‌ن و
 سه‌رده‌رد‌ن.

نمونه‌كان چيمان ف‌ر ده‌که‌ن

له‌ ر‌که‌وتی 24-3ی 2021 یادی كوده‌تای سا‌ی 1976 ی ئەرجه‌نتین
 کرایه‌وه، به‌ ناوی ر‌ژی راستی و دادپه‌روه‌ری، به‌ ئەندازه‌ی ژماره‌ی
 قوربانیان داریان چاند له‌ ژ‌ر ناوی یاداوه‌ری ده‌چ‌‌نین، هه‌رچه‌نده
 قوربانیان له‌م و‌اته له‌ رابردوودا، به‌ش‌ک له‌ دادپه‌روه‌ریان ب‌
 گه‌‌اوه‌ته‌وه، وه‌ل‌ به‌رده‌وامن له‌ به‌زین‌دویی ه‌شتنه‌وه‌ی
 یاداوه‌ریه‌كان، که‌چی له‌ و‌اتی ئ‌مه‌ نه‌ دادپه‌روه‌ری گه‌‌اوه‌ته‌وه، نه‌
 یاداوه‌ریش ر‌پ‌‌دراوه، قوربانیان به‌ره‌و روی سه‌رکوتی تیر‌ری
 جه‌سته‌یی و مه‌عنه‌وی ده‌بنه‌وه، که‌رامه‌تیا‌ن پار‌زراو نیه، ناو‌رن
 ئازادانه‌یادی قوربانیا‌ن بکه‌نه‌وه نه‌ک داوای دادپه‌روه‌ری بکه‌ن.

دوای 44 سا‌ له‌ دهسه‌لاتی دکتات‌ری فرانک‌ له‌ ئیسپانیا، تهرمی
 فرانک‌ له‌ گ‌‌ستانی تایبه‌تی فرانک‌یه‌كان له‌ د‌‌ی له‌ شه‌هیدان
 به‌ناوی «فالی دی لوس کایدوس» ده‌ره‌‌نراو له‌ ده‌ره‌وه‌ی شاری مه‌درید
 له‌ پا‌ که‌سوکاره‌که‌ی له‌ گ‌‌‌ نرایه‌وه، هاوکات م‌نم‌نته‌کانیا‌ن
 ت‌کده‌در‌ت، بانکی دی ئ‌‌ن ئەی دروست ده‌ کر‌ت، تهرمی قوربا‌نی‌یه‌كان

دهرده هـنر نهوه و ده ناسر نهوه و ده نژر نهوه به مەراسیم، به پـی ئامار زیاتر له 110 ههزار قوربانی ههیه، گـه هـکانیان دیار نین، ههروهـها گـهـستانهـکهـش دهـگـهـت بـه گـهـستانی ئاسایی، هاوکات ههـموو پهـیکهـرهـکانی فرانک لابردران، ناوی ئەو شو نانهی به ناوییهوه بوون گـهـن، سـهـمهـ رـکهـوتی 2021-2-23 دوا پهـیکهـری فرانک له شاری ملیلیه شکـنرا و شو نهـوارهـکهـشی پاککرایهوه تهـعقیم کرا. جـهـگیری سـهـرک وهـزیرانی ئیـسپانی کارمن کالفـوتی " دان پـنـان، قهـرهـبوو، کهـرامهـت و دادپهـروهـری بـه قوربانیان"، هاوکات بـهـیار وایه قوربانیان قهـرهـبوو بـکر نهوه. بهـرامـبهـر بهـم کارانه دیسانهوه راست هـوهـکان حکومهـتی چهـپیان به کولاندنهوهی برینهـکانی رابردوو تـهـمهـتبار کرد، له کاتـهـک هـیچ نهـکراوه، بهـشـک له مافی قوربانیان بـهـیان گـهـاوه تهوه.

مـژوو پـه له خوـن و گوشت و بـه، زوحاک له چاویانهوه فریشتهیه، زوحاکهـکانی ئەمـه زـه زیاتر له زوحاکه ئەفسا ناوییهـکانی رابردوو تاوانیان کردوو، له بری ئەوهی ئەژدیها لهـسـهـر شانیان بـهـوت، خـیان بونه ته ئەژدیهای ههوت سهـره. له مـژووی نوـدا ئەژدیها ئەژدیهایه نهـک پهـری دهـریا، کهـواته کار بکهین بـه نووسینهوهی مـژوو له بهـر رـشـنایی دادوهـری دادپهـروهـریدا، پـهـویسته پهـری و ئەژدیها له یهـکـتر جـیا بکهینهوه. پـهـش هـموو کارـهـک پـهـویستمان بهـو جیا کردنهوهیه ههیه، پـهـویستمان به دهستنیـشان کردنی زـاـم و زوـمهـکان رابردوو ههیه، بـه ئەوهی له رـهـی ئەو زـاـم و ئەژدیهایانهوه نهـبـینه دـو، پـهـویسته زـاـم و زوـمهـکان پـهـکهوه چهـسـپ بکهین، ههـموو زوـمهـکان بـهـکـهـنینهوه به زـاـمهـکه نهوه.

چـن ئەمان له دهـرهـوهی دادگایی روکهـشدا ژیانیان له قوربانیان سهـندهوه، یان هـکار بوون، ئـهـستا پـهـویسته کـرادارو بـهـیار و دادگاییهـکان رابردوو دادگاییبـکر نهوه، تاوانهـکان سهـرلهـنو بـهـشـکـنـر نهوه، پـهـویسته تاوانباران دواـی دادگاییکردن و ساغبونهوه، ههـموو ئیـمهـتـیـازاتهـکانیان وهـک رـهـلـنـان و مهـدالیا و نازناوهـکانیان لـه بهـهـنـهـوه، ئەو مـهـنـهـنت و دهـزگایانهی به ناویانهوه کراوه، لـهـیان وهـر بـگـرـتر تهوهو بـگـه تهوه بـه حکومهـت، له گـهـهـستانه تـا بـهـتیهـکان دهـر بهـهـنـهـوه، ناوی ئەو شو نانهی به ناویانهوهیه بـگـهـرـدرن به ناوی قوربانیان، له شوـنـی پهـیکهـرو مـهـنـهـنت و مهـرقهـدهـکانیان، یاداوهـری قوربانیان دروست بـکر ت، لهو سهـروهـت و سامانهی به ناـهـوا پـهـکیانهوه ناوه، قهـرهـبووی قوربانیان بـکر تهوه، تـیـر رـهـسته یی و مهـعنهـوی قوربانیان و نکـهـهـیکـردن له

تاوانه‌كان وهك تاوان سه‌یر بكرن و سزای بـ دابندر، قوربانى و تاوانبار مه‌وقعیه‌تى خـیان پـ بدر، كوردستان له وڵاتى تاوانبارانه‌وه بگـت بـ وڵاتى قوربانیان، واتا هه‌موو روت بكرنه‌وه بـ نوسینه‌وه‌ى سه‌رله‌نووى مـژوو .